

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
سبقت مالی

شماره: ۹۱/۲۱۲۷۰

تاریخ: ۱۳۹۱/۰۱/۳۱

پوست: دارد

شماره:

جهت اطلاع مدیران عامل محترم کلیه بانک‌های دولتی، غیر دولتی، شرکت دولتی پست بانک و مؤسسه اعتباری توسعه ارسال گردد.

با سلام و احترام؛

بدین وسیله به استحضار می‌رساند؛ در راستای اجرای تبصره (۱) ذیل ماده (۲۳) «آیین‌نامه وصول مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول مؤسسات اعتباری (ریالی و ارزی)» موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۵۳۹۶۵/ت/۱۴۹۸ ه مورخ ۱۳۸۸/۸/۳ هیأت محترم وزیران و تبصره ذیل بند (۷-۲) از ماده (۲) «دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری» مصوب شورای پول و اعتبار و با هدف ارتقاء هر چه بیشتر شفافیت صورت‌های مالی؛ «دستورالعمل نحوه تشخیص و حذف مطالبات غیر قابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری و افشای آن در صورت‌های مالی» در یک‌هزار و یکصد و سی و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۶ شورای پول و اعتبار مصوب گردید که به پیوست ایفاد می‌گردد.

استحضار دارند که بر اساس مفاهیم نظری حسابداری، اصل افشاء یکی از اصول اساسی پذیرفته شده حسابداری است که بر تمامی جوانب گزارشگری مالی تأثیر دارد. اصل افشاء ایجاب می‌کند که تمامی واقعیت‌های بااهمیت مربوط به رویدادها و فعالیت‌های مالی بنگاه‌های اقتصادی به شکل مناسب و کامل گزارش شود. بر همین اساس صورت‌های مالی باید حاوی تمامی اطلاعات بااهمیت و مربوط باشد تا امکان اتخاذ تصمیمات آگاهانه را برای استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی فراهم سازد. به موجب مفاهیم مذکور؛ اطلاعاتی مربوط تلقی می‌شود که بر تصمیمات اقتصادی استفاده‌کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال و آینده، تأیید یا تصحیح ارزیابی‌های گذشته آنها مؤثر واقع شود. از این رو، مربوط‌ترین و با اهمیت‌ترین اطلاعات باید همواره در متن صورت‌های مالی افشاء گردد، مشروط بر این که چنین ارایه‌ای مقدور باشد و آن گروه از اطلاعات که درجه مربوط بودن آنها قدری پایین‌تر از سایر اطلاعات است باید در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی که جزء لاینفک صورت‌های مذکور هستند افشاء شوند. اجرای هر چه صحیح‌تر و دقیق‌تر این اصل باعث ارتقای شفافیت صورت‌های مالی می‌شود که به نوبه خود ریسک اطلاعات را کاهش می‌دهد.

در صنعت بانکداری، ماهیت عملیات و به تبع آن تنوع استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی به گونه‌ای است که اهمیت رعایت این اصل به مراتب بیشتر از سایر فعالیت‌های اقتصادی می‌باشد. حال با عنایت به این که در مؤسسات اعتباری درصد بااهمیتی از دارایی‌های مؤسسات اعتباری را مطالبات تشکیل می‌دهد. علی‌الاصول رعایت اصل افشاء در نحوه ارایه اطلاعات مربوط به مطالبات بسیار حایز اهمیت است. به دیگر سخن، ارتقای شفافیت هر چه بیشتر صورت‌های مالی مؤسسات اعتباری در گرو اجرای صحیح و دقیق این اصل می‌باشد.

بر اساس مفاد «دستورالعمل نحوه تشخیص و حذف مطالبات غیر قابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری و افشای آن در صورت‌های مالی»، آن دسته از مطالبات که به دلایل متقن و پس از طی نمودن تمامی مراحل

تهران - بلوار سروالاد - شماره ۱۴۴، تلفن: ۲۹۹۵۱

صندوق پستی: ۷۱۷۷/۱۵۸۷۵۱، فاکس: ۶۶۲۵۶۶۴، سایت اینترنتی: www.cbi.ir

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مذکور در دستورالعمل موصوف غیرقابل وصول شناخته شوند، با تصویب هیأت مدیره و یا مجمع عمومی صاحبان سهام از دفاتر مؤسسه اعتباری حذف گردیده و در نتیجه به جای درج در متن صورت‌های مالی، در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی افشاء می‌گردند. در واقع حصول اطمینان از غیرقابل وصول بودن مطالبات به معنای کاهش درجه اهمیت آنها جهت انعکاس در دفاتر و به تبع آن متن صورت‌های مالی می‌باشد. زیرا در این حالت باقی ماندن مطالبات مورد بحث در دفاتر مؤسسه اعتباری نتیجه‌ای جزء متورم نمودن حساب‌ها و آرایه اطلاعاتی که از ویژگی کیفی مربوط بودن برخوردار نمی‌باشند، در پی نخواهد داشت.

از سویی دیگر، حذف مطالباتی که از غیرقابل وصول بودن آنها اطمینان حاصل نگردیده از دفاتر و درج آنها در یادداشت‌های همراه، به معنای عدم رعایت اصل حسابداری افشاء - که از جمله اصول اساسی پذیرفته شده حسابداری است - می‌باشد که این امر به نوبه خود می‌تواند از دید حسابرس مستقل منجر به صدور گزارش حسابرسی با اظهارنظر مردود شود. به علاوه آن که با امعان نظر به تأثیر بسزای افشای اطلاعات مربوط در خصوص مطالبات در شفافیت گزارشگری مالی مؤسسات اعتباری، تخطی از مفاد دستورالعمل اخیر الذکر موجب اعمال مجازات‌های انتظامی موضوع ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور می‌گردد.

همان‌گونه که مستحضرنند، بر طبق استانداردهای حسابداری به منظور رعایت اصل پذیرفته شده حسابداری تطابق هزینه‌ها با درآمدها باید ارزشیابی صحیحی از مطالبات از طریق برآورد زیان‌های احتمالی ناشی از عدم وصول مطالبات و لحاظ نمودن ذخیره مناسبی برای آن در حساب‌ها صورت پذیرد. احتساب ذخیره مذکور باعث می‌شود؛ در صورت غیرقابل وصول گردیدن مطالبات و به تبع آن حذف آنها از دفاتر مالی به یک‌باره زیان قابل ملاحظه‌ای از طریق شناسایی و ثبت هزینه مطالبات سوخت شده در صورت‌های مالی آن دوره‌ای که این رویداد به وقوع می‌پیوندد، شناسایی نشود. از این رو در دستورالعمل یاد شده صرفاً آن دسته از مطالبات مجاز به طی نمودن مراحل مذکور در دستورالعمل می‌باشند که برای آنها ذخیره اختصاصی به میزان صد در صد مبلغ آنها بدون احتساب ارزش وثایق مأخوذه در حساب‌های مربوط لحاظ گردیده باشد.

با عنایت به آنچه گذشت، در دستورالعمل موصوف، شرایط و الزاماتی جهت حذف مطالبات یاد شده از دفاتر مؤسسه اعتباری تعیین گردیده است که اهم آنها به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- برای مطالبات یاد شده به میزان صد درصد مبلغ آنها ذخیره اختصاصی، بدون احتساب ارزش وثایق دریافتی، در حساب‌ها لحاظ گردیده باشد.
 - ۲- شواهد و قرائن کافی دال بر غیرقابل وصول بودن مطالبات به شرح مفاد دستورالعمل وجود داشته و تمامی مصوبه‌های عنوان شده در دستورالعمل مذکور نیز اخذ گردیده باشد.
- شایان ذکر است؛ به جهت ایجاد هماهنگی و همخوانی هر چه بیشتر «دستورالعمل نحوه تشخیص و حذف مطالبات غیرقابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری و افشای آن در صورت‌های مالی» با «دستورالعمل نحوه

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

محاسبه ذخیره مطالبات مؤسسات اعتباری»، که قبلاً طی بخشنامه شماره مب/۲۸۲۳ مورخ ۱۳۸۵/۱۲/۵ به شبکه بانکی کشور ابلاغ گردیده بود، دستورالعمل اخیرالذکر نیز مورد بازنگری قرار گرفت و متن اصلاح شده آن در جلسه یاد شده شورای پول و اعتبار مطرح و مصوب گردید. لذا ویرایش جدید دستورالعمل «نحوه محاسبه ذخیره مطالبات مؤسسات اعتباری» که جایگزین دستورالعمل قبلی می‌باشد، به پیوست ایفاد می‌گردد.

خواهشمند است دستورفرمائید؛ مراتب به قید تسریع به کلیه واحدهای ذی‌ربط ابلاغ و بر

حسن اجرای آن نظارت گردد. ۱۱۳۲۳۱۱/۰۵۵۵ چ

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

مرتضی ستاک

۳۸۱۶

امیر حسین امین آزاد

۳۲۱۵-۰۲

تهران - بلوار میروالد - شماره ۱۴۴، تلفن: ۲۶۹۵۱

صفحه پستی: ۷۱۷۷/۱۵۸۷۵، فاکس: ۶۶۷۲۵۶۷۴، سایت اینترنتی: www.cbi.ir

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل نحوه تشخیص، حذف مطالبات

غیرقابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری و

افشای آن در صورت‌های مالی

گروه مطالعاتی حسابداری و مالی

اسفند ماه ۱۳۹۰

«بسمه تعالی»

«دستورالعمل نحوه تشخیص و حذف مطالبات غیر قابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری و افشای آن در

صورت‌های مالی»

شورای پول و اعتبار در اجرای تبصره (۱) ذیل ماده (۲۳) «آیین‌نامه وصول مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول مؤسسات اعتباری (ریالی و ارزی)» موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۵۳۹۶۵/ت/۱۴۹۸ هـ مورخ ۱۳۸۸/۸/۳ هیأت محترم وزیران و تبصره ذیل بند (۷-۲) از ماده (۲) «دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری» مصوب شورای پول و اعتبار، «دستورالعمل نحوه تشخیص و حذف مطالبات غیر قابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری و افشای آن در صورت‌های مالی» را که از این پس به اختصار «دستورالعمل» نامیده می‌شود، به شرح ذیل تصویب نمود:

ماده ۱- تعاریف:

در این دستورالعمل اصطلاحات و عبارات به کار رفته به شرح ذیل تعریف می‌گردند:

- ۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- ۱-۲- مؤسسه اعتباری: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت بانک مرکزی می‌باشد.
- ۱-۳- تسهیلات: تسهیلات (اعم از ریالی و ارزی) شامل تسهیلات اعطایی به اشخاص (به استثناء سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی)، تسهیلات اعطایی بین بانکی، بدهی مشتریان در حساب بدهکاران موقت، تسهیلات از محل حساب ذخیره ارزی، بدهکاران بابت اعتبارات اسنادی و ضمانت‌نامه‌های پرداخت شده و خرید دین/اسناد و بروات خریداری شده می‌باشد.
- ۱-۴- مشتری: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که از مؤسسه اعتباری تسهیلات دریافت نموده‌اند.
- ۱-۵- مطالبات غیر قابل وصول: مطالباتی که حایز شرایط مذکور در بند (۱-۳) ماده (۳) بوده و پس از طی مراحل مذکور در ماده (۴) غیر قابل وصول تشخیص داده می‌شوند.
- ۱-۶- مطالبات سوخت شده: مطالبات غیر قابل وصول که مطابق با مفاد ماده (۵) از دفاتر مؤسسه اعتباری حذف می‌شوند.

- ۱-۷- کمیته: کمیته تشخیص مطالبات غیر قابل وصول.

ماده ۲- ترکیب، ساختار و وظایف کمیته:

۲-۱- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور تشخیص مطالبات غیرقابل وصول نسبت به تشکیل کمیته اقدام نماید.

۲-۲- ترکیب اعضای کمیته به شرح زیر تعیین می‌گردد:

- ❖ یک نفر از اعضای کمیته حسابرسی به تشخیص و انتخاب کمیته حسابرسی؛
- ❖ مدیر واحد اعتباری؛
- ❖ مدیر واحد پیگیری و وصول مطالبات؛
- ❖ مدیر واحد بازرسی؛
- ❖ مدیر واحد حقوقی؛
- ❖ نماینده کمیته موضوع ماده (۷) «آیین نامه وصول مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول مؤسسات اعتباری (ریالی و ارزی)».

۲-۳- ریاست کمیته برعهده عضو کمیته حسابرسی می‌باشد.

۲-۴- رییس کمیته می‌تواند به تشخیص خود از افراد مطلع و صاحب نظر دیگری به منظور بهره‌گیری از نظرات و تجارب تخصصی آنها، (بدون حق رأی) برای حضور در جلسات کمیته دعوت نماید.

۲-۵- جلسات کمیته با حضور اکثریت اعضای دارای حق رأی، رسمیت داشته و تصمیمات متخذه با رأی سه چهارم اعضای حاضر در جلسه، معتبر می‌باشد.

۲-۶- واحد پیگیری و وصول مطالبات به عنوان دبیرخانه کمیته، مسئولیت انجام امور دبیرخانه‌ای را بر عهده دارد.

۲-۷- دبیرخانه کمیته، موظف به انجام وظایف زیر است:

- ❖ تهیه گزارش مذکور در بند (۲-۴)؛
- ❖ فراهم آوردن مقدمات تشکیل جلسه کمیته و دعوت از اعضای آن؛
- ❖ اعلام کتبی مصوبه کمیته به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری؛
- ❖ اعلام کتبی مصوبه هیأت مدیره مؤسسه اعتباری به واحدهای ذی‌ربط برای مطالبات غیرقابل وصول با مبلغ کمتر از ۱۰٪ مجموع مطالبات غیرقابل وصول؛
- ❖ اعلام کتبی مصوبه هیأت مدیره مؤسسه اعتباری به مجمع عمومی عادی برای مطالبات غیرقابل وصول با مبلغ بیش از ۱۰٪ مجموع مطالبات غیرقابل وصول.

ماده ۳- ویژگی های مطالبات غیر قابل وصول:

مطالباتی که دارای یکی از ویژگی های زیر باشند غیر قابل وصول تشخیص داده می شوند:

- ۳-۱- تسهیلاتی که ۱۰ سال از تاریخ انتقال آنها به طبقه مشکوک الوصول براساس بند (۴-۲) ماده (۲) «دستورالعمل طبقه بندی دارایی های مؤسسات اعتباری» سپری شده و برای آنها ۱۰٪ ذخیره اختصاصی براساس تبصره (۱) از بند (۲-۲) ماده (۲) «دستورالعمل نحوه محاسبه ذخیره مطالبات مؤسسات اعتباری» منظور شده باشد.
- ۳-۲- آن بخش از تسهیلات که صرف نظر از تاریخ سررسید، گیرندگان آنها اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی، فوت، ورشکسته و یا منحل شده و ۶ سال نیز از تاریخ صدور گواهی فوت، حکم ورشکستگی و انحلال برای اشخاص گیرنده تسهیلات فوق الذکر سپری شده باشد و برای آنها ۱۰٪ ذخیره اختصاصی براساس تبصره (۱) از بند (۲-۲) ماده (۲) «دستورالعمل نحوه محاسبه ذخیره مطالبات مؤسسات اعتباری» منظور شده باشد.

ماده ۴- مراحل تشخیص مطالبات غیر قابل وصول:

مؤسسه اعتباری به منظور تشخیص مطالبات غیر قابل وصول موظف به انجام مراحل زیر می باشد:

۴-۱- شناسایی اولیه مطالبات غیر قابل وصول:

شعب، واحدهای اعتباری یا سایر واحدهای ذی ربط مؤسسه اعتباری موظفند بر اساس معیارهای مندرج در ماده (۳)، مطالبات غیر قابل وصول را شناسایی و طی گزارشی به دبیرخانه کمیته اعلام نمایند. در گزارش مذکور باید مطالبات از اشخاص مرتبط (بر اساس مصادیق اشخاص مرتبط در «آیین نامه تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط») به طور جداگانه طبقه بندی شده باشند.

۴-۲- ارایه گزارش به کمیته توسط دبیرخانه:

دبیرخانه موظف است پس از دریافت گزارش شناسایی اولیه مطالبات از واحدهای ذی ربط، نظر نهایی خود را بر اساس بررسی های کارشناسی به عمل آمده در خصوص دلایل متقن غیر قابل وصول بودن مطالبات از جمله موارد زیر، به همراه مدارک و مستندات مربوط، به کمیته ارایه نماید.

- ❖ عدم دسترسی به مشتری و ضامن یا ضامنین؛
- ❖ عدم شناسایی یا دسترسی به اموال مشتری و ضامن یا ضامنین؛
- ❖ فقدان اموال و دارایی های مشتری و ضامن یا ضامنین به منظور وصول تمام یا بخشی از مطالبات؛
- ❖ عدم امکان وصول مطالبات از طریق به اجرا گذاردن قراردادهای اعطای تسهیلات و وثایق مربوط، به دلایلی نظیر بی ارزش شدن و یا از بین رفتن وثایق؛

❖ عدم حصول نتیجه در دعاوی مطروحه به منظور وصول مطالبات به دلایلی نظیر وجود نقص در قرارداد اعطای تسهیلات؛

❖ عدم حصول نتیجه از درخواست صدور حکم ورشکستگی یا پیگیری فرآیند تصفیه به دلایلی نظیر صدور حکم خاتمه عملیات تصفیه؛
❖ عدم شناسایی وراث.

۳-۴- بررسی گزارش دبیرخانه توسط کمیته:

کمیته موظف است، دلایل مذکور در گزارش موضوع بند (۲-۴) را با استناد به مدارک و مستندات مربوط مورد بررسی دقیق قرار داده و چنانچه از غیرقابل وصول بودن مطالبات مربوط، اطمینان حاصل نماید، نتایج بررسی‌های به عمل آمده را در قالب گزارشی به همراه سایر مستندات علی‌الخصوص گزارش موضوع بند (۲-۴)، جهت بررسی برای هیأت مدیره مؤسسه اعتباری ارسال نماید.

۴-۴- بررسی گزارش کمیته توسط هیأت مدیره:

هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است گزارش کمیته را مورد بررسی قرار داده و در صورت تأیید غیرقابل وصول بودن مطالبات، موافقت کتبی خود را در ارتباط با حذف مطالبات غیرقابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری به دبیرخانه کمیته اعلام نماید.

تبصره: حذف مطالبات غیرقابل وصولی که مبلغ آنها بیش از ۱۰٪ مجموع مطالبات غیرقابل وصول است، صرفاً با تصویب مجمع عمومی عادی امکان‌پذیر می‌باشد.

ماده ۵- نحوه حذف مطالبات غیرقابل وصول از دفاتر مؤسسات اعتباری:

مؤسسه اعتباری موظف است پس از اخذ مصوبه هیأت مدیره مبنی بر حذف مطالبات غیرقابل وصول، نسبت به حذف مطالبات غیرقابل وصول به تفکیک عقود مشارکتی و غیرمشارکتی و مطالبات غیرقابل وصول قدیم به شرح زیر اقدام نماید:

۱-۵- عقود مشارکتی:

حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول خاص (معادل مبلغ ذخیره خاص احتسابی برای هر پرونده اعتباری) از یک سو بدهکار و حساب‌های مطالبات مشکوک‌الوصول (معادل مبلغ مطالبات غیرقابل وصول)، سود دریافتی تسهیلات (معادل مبلغ سود شناسایی شده مربوط به مطالبات غیرقابل وصول) و وجه التزام دریافتی (معادل مبلغ وجه التزام شناسایی شده مرتبط با مطالبات غیرقابل وصول) از سوی دیگر بستانکار می‌گردند.

۲-۵- عقود غیر مشارکتی:

حساب‌های ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول خاص (معادل مبلغ ذخیره خاص احتسابی برای هر پرونده اعتباری) از یک سو بدهکار و حساب‌های مطالبات مشکوک‌الوصول (معادل مبلغ مطالبات غیرقابل وصول)، سود دریافتی تسهیلات (معادل مبلغ سود شناسایی شده مربوط به مطالبات غیرقابل وصول)، وجه التزام دریافتی (معادل مبلغ وجه التزام شناسایی شده مرتبط با مطالبات غیر قابل وصول) از سوی دیگر بستانکار می‌گردند.

تبصره ۱ - چنانچه سرفصل حساب «سود معوق تسهیلات» در دفاتر مؤسسه اعتباری دارای مانده بوده و ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول خاص نیز نسبت به مانده این حساب محاسبه و در دفاتر مؤسسه اعتباری ثبت گردیده باشد، به جهت بستن مانده سرفصل حساب مزبور باید علاوه بر انجام ثبت حسابداری مذکور در این بند، سرفصل حساب سود معوق تسهیلات (معادل مبلغ سود شناسایی نشده مطالبات غیر قابل وصول) بدهکار و در مقابل سرفصل حساب «سود (زیان) انباشته» نیز بستانکار گردد.

۳-۵- مطالبات غیر قابل وصول قدیم:

حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول مربوط به این بخش از مطالبات بدهکار و در مقابل حساب‌های مرتبط مطالبات مذکور بستانکار می‌گردند.

تبصره ۲ - حذف مطالبات غیر قابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری به معنای توقف انجام پیگیری‌های حقوقی مربوط به وصول مطالبات نبوده و نافی حقوق مؤسسه اعتباری در استیفای مطالباتش نمی‌باشد.

ماده ۶- نظارت داخلی:

مؤسسه اعتباری موظف است در اجرای مفاد این دستورالعمل، نسبت به تدوین سازوکار اجرایی داخلی مشتمل بر واحد یا واحدهای سازمانی مسئول انجام کار، روش‌های انجام کار، نحوه ارتباط، تبادل و گردش اطلاعات مابین واحدهای سازمانی و... اقدام نماید. سازوکار اجرایی مذکور باید به تصویب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری رسیده و نسخه‌ای از آن طی سه ماه پس از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل برای بانک مرکزی ارسال گردد.

ماده ۷ - گزارش‌دهی:

مؤسسه اعتباری موظف است اطلاعات مربوط به مطالبات سوخت شده را طی فرم ۲۸/۵ تکمیل و جهت درج در سامانه جامع اطلاعات مشتریان به بانک مرکزی ارسال نماید.

ماده ۸- نحوه افشای مطالبات سوخت شده:

مؤسسه اعتباری باید مطالبات سوخت شده را در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی، به مدت ده سال به عنوان یک یادداشت مستقل افشا نماید. درج مبالغ مربوط به سال جاری و انباشته مطالبات سوخت شده به تفکیک نوع مطالبات (مطالبات ناشی از اعطای تسهیلات و ارایه خدمات)، نوع عقد برای مطالبات ناشی از اعطای تسهیلات، نوع تسهیلات (تسهیلات اعطایی به بخش دولتی و غیردولتی، تکلیفی و غیرتکلیفی) و نوع تسهیلات گیرندگان (اشخاص مرتبط با بانک و اشخاص غیرمرتبط) ضروری می‌باشد. مؤسسه اعتباری باید پس از گذشت مدت یاد شده در این ماده اطلاعات مربوط به مطالبات مذکور را از طریق ایجاد بانک اطلاعاتی قابل اتکاء نیز نگهداری نماید.

ماده ۹- نگهداری اسناد و مدارک:

مدارک و مستندات مربوط به هر یک از مراحل مندرج در ماده (۴) طبق مفاد «آیین‌نامه مدت و طرز نگاهداری اوراق بازرگانی، اسناد و دفاتر بانک‌ها» اسناد سطح اول تلقی و مؤسسه اعتباری موظف است اسناد و مدارک مزبور را برای همیشه به صورت فیزیکی و الکترونیکی نگهداری نماید.

ماده ۱۰- اعمال محرومیت‌ها:

مؤسسه اعتباری موظف است هنگام ارایه خدمات زیر نسبت به کنترل نام مشتری در فهرست مطالبات سوخت شده اقدام و در صورت درج نام مشتری در فهرست مزبور، وی را از دریافت خدمات زیر تا زمان وصول مطالبات، محروم سازد:

الف- اعطای هرگونه تسهیلات اعم از ریالی و ارزی؛

ب - گشایش اعتبارات اسنادی و صدور ضمانتنامه اعم از ریالی و ارزی؛

پ - ارایه دسته چک.

ماده ۱۱- وصول مطالبات سوخت شده:

مؤسسه اعتباری موظف است، چنانچه موفق به وصول تمام یا بخشی از مطالبات سوخت شده خود گردد، دفاتر را از این بابت اصلاح نماید. مبالغ حاصل از وصول مطالبات سوخت شده (اعم از اصل، سود و وجه التزام تسهیلات) باید به حساب درآمدهای متفرقه و تحت سرفصل معین «درآمد ناشی از وصول مطالبات سوخت شده» منتقل گردد. درآمد حاصله از جمله درآمدهای غیر مشاع مؤسسه اعتباری می‌باشد، که باید در صورت سود و زیان در بخش سایر درآمدها انعکاس یابد.

دستورالعمل نحوه تشخیص و حذف مطالبات غیرقابل وصول از دفاتر مؤسسه اعتباری و افشای آن در صورت‌های مالی در ۱۱ ماده و ۳ تبصره در یک‌هزار و یکصد و سی و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۶ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل نحوه محاسبه ذخیره مطالبات

مؤسسات اعتباری

گروه مطالعاتی حسابداری و مالی

اسفند ماه ۱۳۹۰

«بسمه تعالی»

« دستورالعمل نحوه محاسبه ذخیره مطالبات مؤسسات اعتباری »

مؤسسه اعتباری* موظف است به منظور جبران زیان یا خسارت احتمالی ناشی از عدم ایفای تعهدات مشتریان در رابطه با تسهیلات اعطایی آنان نسبت به احتساب ذخیره عمومی و اختصاصی در چارچوب دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری، به شرح زیر اقدام نماید.

ماده ۱- ذخیره عمومی:

ذخیره عمومی مطالبات مشکوک‌الوصول باید متناسب با مطالبات مذکور و حداقل به میزان ۱/۵ درصد کل تسهیلات اعطایی مؤسسات اعتباری براساس تعاریف مندرج در بند (۱-۱) دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری (شامل معاملات قدیم، جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک‌الوصول) در پایان هر سال مالی یا در مقاطع تهیه صورت‌های مالی محاسبه و در حساب‌های مربوط لحاظ گردد.

ماده ۲- ذخیره اختصاصی:

۲-۱- میزان ذخیره اختصاصی براساس بندهای ۲-۲، ۲-۳ و ۲-۴ دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری به شرح ذیل محاسبه می‌شود.

درصد

۱۰	- مانده تسهیلات موضوع طبقه سررسید گذشته
۲۰	- مانده تسهیلات موضوع طبقه معوق
۵۰ تا ۱۰۰	- مانده تسهیلات موضوع طبقه مشکوک‌الوصول

*- تعریف اصطلاحات مندرج در دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری عیناً در این دستورالعمل نیز کاربرد دارد.

بصره ۱- مانده تسهیلات مشتمل بر، اصل تسهیلات به علاوه سود و وجه التزام تأخیر تأدیه دین که به عنوان درآمد شناسایی شده و به حساب‌های سود دریافتی و وجه التزام دریافتی منظور گردیده می‌باشد.

بصره ۲- احتساب ذخیره برای دارایی‌های طبقه مشکوک‌الوصول به میزان بیش از ۵۰٪ مستلزم ارزیابی ویژه و ارایه دلایل قابل قبول طبق استانداردهای حسابداری است.

۲-۲- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور احتساب ذخیره اختصاصی، ارزش وثایق هر مورد را با اعمال ضرایب ذیل از هر فقره از تسهیلات کسر و سپس اقدام به محاسبه ذخیره ذیربط نماید.

۲-۲-۱- ۱۰۰ درصد مبلغ وثایق نقدی نظیر سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز، سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت، سرمایه‌گذاری بلندمدت و گواهی سپرده بانکی (اعم از ریالی و ارزی)؛

۲-۲-۲- ۱۰۰ درصد مبلغ اوراق مشارکت منتشره با تضمین دولت یا اوراق مشارکت منتشره توسط بانک مرکزی؛

۲-۲-۳- ۸۰ درصد اوراق مشارکت با تضمین سیستم بانکی کشور؛

۲-۲-۴- حداکثر ۷۰ درصد ارزش بازار املاک و مستغلات؛

۲-۲-۵- حداکثر ۷۰ درصد ارزش بازار سهام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، اسناد معتبر بانکی نظیر اعتبارات اسنادی معامله شده، ضمانت‌نامه‌های بانکی و موارد مشابه؛

۲-۲-۶- حداکثر ۵۰ درصد ارزش بازار ماشین‌آلات و تجهیزات.

بصره ۱- به منظور احتساب ذخیره اختصاصی برای کلیه تسهیلاتی که ۵ سال یا بیشتر از سررسید پرداخت اصل و سود آنها سپری شده باشد، باید مانده کل تسهیلات بدون کسر نمودن ارزش وثایق مذکور در بندهای ۲-۲-۳ الی ۲-۲-۶ مبنای محاسبه قرار گیرد. به نحوی که طی ۵ سال بعد از آن (به طور مستقیم یا یکنواخت) معادل ۱۰۰٪ مانده تسهیلات، ذخیره اختصاصی در حساب‌های مربوط منظور شده باشد. بدین ترتیب که برای محاسبه ذخیره تسهیلات فوق‌الذکر، ضرایب یاد شده در بندهای ۲-۲-۳ الی ۲-۲-۶ اعمال نگردیده و ذخیره ذی‌ربط بر اساس مانده کل تسهیلات محاسبه می‌گردد.

بصره ۲- ارزیابی وثایق مذکور در ردیف‌های ۲-۲-۴ و ۲-۲-۶ فوق، توسط کارشناس واجد صلاحیت منتخب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، اعم از داخل یا خارج آن مؤسسه، انجام می‌گردد. ارزیابی مذکور تا مدت ۳ سال معتبر خواهد بود مشروط به این که در پایان سال یا مقاطعی که تهیه صورت‌های مالی مؤسسه اعتباری مورد نظر است بر اساس تغییر شاخص‌های مربوط طبق اعلام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مورد تعدیل قرار گیرد.

۳-۲- مؤسسه اعتباری موظف است، مانده تسهیلات اعطایی را که بر طبق این دستورالعمل، پس از احتساب ارزش وثایق با اعمال ضرایب مذکور در بندهای ۱-۲-۲ الی ۶-۲-۲، برای آنها ذخیره اختصاصی منظور می‌گردد، از مانده کل تسهیلات، که مبنای احتساب ذخیره عمومی است کسر نماید. در غیر این صورت مانده این‌گونه تسهیلات از مانده کل تسهیلات کسر نمی‌گردد. بدین ترتیب که بر اساس مفاد این دستورالعمل برای هر پرونده تسهیلاتی باید ذخیره عمومی یا ذخیره اختصاصی منظور گردد.

ماده ۳- ذخیره مطالبات از دولت:

جهت تسهیلات تحت تضمین دولت (طبق تعریف ارائه شده در ماده ۴ دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری) ذخیره اختصاصی در نظر گرفته نمی‌شود.

این دستورالعمل در ۳ ماده و ۴ تبصره در یک‌هزار و یکصد و سی و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۶ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید.